

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 378. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357428672/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Poesi er det ubetinget Virkelige, og Alt des sandere, jo mere poetisk det er. Digteren skal derfor ikke idealisere, men trylle. Den sande Poesi er Æventyrets Poesi. Et Æventyr er som et Drømmebillede uden Sammenhæng, og Æventyrets Styrke er den at være Sandhedens Verden stik modsat og dog aldeles lig. Den fremtidige Verden er, siger han, det fornuftige Kaos, det Kaos, der kæmper sig igennem. Det ægte Æventyr maa derfor tillige være profetisk Fremstilling, ideal, ubetinget nødvendig Fremstilling. Den ægte Æventyrdigter er Fremtidens Seer. Romanen er derfor ligesom den frie Historie, ligesom Historiens Mytologi. Da Kærlighed er den Form af Sædeligheden, der betinger Muligheden af Magi, er den Romanens Sjæl, Urgrunden i alle Romaner. Thi hvor sand Kærlighed er, der forekommer Æventyr, magiske Begivenheder.

Ud fra disse Novalis's rigtignok meget dunkle, men dog i en vis Forstand utvetydige Anskuelser om Poesiens og Romanens sande Væsen er det let at forstaa hans Domme om *Wilhelm Meister*, som han i sin tidligste Ungdom i højeste Grad havde beundret. I *Wilhelm Meister* bøjes jo netop Poesien ligesom i *Tasso* tilsidst ind under Virkeligheden. For Novalis er dette det Skændigste af Alt, Synd mod Poesiens Helligaand. Ikke tilintetgøres eller begrænses skal Poesien i Romanen, men forherliges, forklares.

Han beslutter da at skrive en Roman, som skal være det ligefremme Modstykke til *Meister*. Ja han bestemmer med smaalig Omhu, at endog ved fuldkomment ens Tryk og Format skal *Heinrich v. Ofterdingen* fremstille sig som Sidestykke til Goethes Bog. Det er jo den, som skal fældes, dens verdslige Livsanskuelser, som skal besejres af *Ofterdingens* trolddomsagtigt underfulde. Han skriver til Tieck: «Min Roman er i fuld Gang — det Hele skal være en Forgudelse af Poesien. *Heinrich v. Ofterdingen* bliver i første Del modnet til Digter, i anden Del forklaret som Digter. Den vil have mangchaande Ligheder med din *Sternbald*, kun ikke Letheden, dog er denne Mangel maaske ikke ugunstig for Indholdet.» Om Goethe og *Wilhelm Meister* dømmer han saaledes: «Goethe er ganske praktisk Digter. Han er i sine Værker, hvad Englænderen er med Hensyn til sine Varer: højst ligefrem, net, bekvem og varig. — Han har som Englænderne en naturlig økonomisk og en gennem Forstand erhvervet ædel Smag. *Wilhelm Meisters Læreaar* er paa en vis

Maade aldeles prosaisk og moderne. Det Romantiske gaar tilgrunde deri, ogsaa Naturpoesien, det Underfulde. Bogen handler kun om sædvanlige menneskelige Ting; Naturen og Troen paa dens lønlige Kræfter er ganske glemte. Det er en poetiseret borgerlig og huslig Historie, det Underfulde deri bliver udtrykkelig behandlet som Poesi og Sværmeri. Kunstnerisk Ugudelighed er Bogens Aand . . . *Wilhelm Meister* er egentlig en *Candide* rettet imod Poesien.»

I Modsætning hertil vil da Novalis levere en Roman, i hvilken Alt tilsludt opløser sig i Poesi, eller hvad der i hans Sprog er det Samme, i hvilken Verden til Slutning bliver Gemyt. Thi Alt er Gemyt. «Naturen er for vort Gemyt, hvad et Legeme er for Lyset, hedder det i Bogen. Legemet holder det tilbage, bryder det i ejendommelige Farver o. s. v. Menneskene er Krydstaller for vort Gemyt.»

Romanen er da en Allegori, til hvilken det i den indlagte Æventyr indeholder Nøglen. Æventyret skal vise, hvorledes den sande evige Verden bliver til, skildre Tilbagebringelsen af det Elskovens og Poesiens Rige, hvori det store Verdensgemyt overalt bevæger sig og blomstrer uendeligt. Da, som det hedder i et af Novalis's Brudstykker, den nuværende Himmel og Jord er af prosaisk Natur og vore Dage en Nyttens Tidsalder, maa en poetisk Dommedag gaa forud, en Fortryllelse løses, inden det nye Liv kan blomstre frem: Kong Arctur og hans Datter slumrer indefrosne i deres Ispalads. De udfries af *Fabelen*, o: Poesien og dens Broder *Eros*. *Eros* er Barn af den urolige Fader, Forstanden, og den trofaste Moder, Hjertet. *Fabelen* er Foster af en Utroskab fra Forstandens Side, avlet af ham med Maanens Datter *Fantasi*. Hun kalder sig en Guddatter af Husatrets Vogterinde *Sophia*, den himmelske Visdom.

Mod de gode Magter i denne skeletagtige Allegori foranstalter *Skriveren* en Sammensværgelse. *Skriveren* er Prosaens, den indskrænkede Oplysnings Aand; han skildres som bestandig skrivende. Naur *Sophia* dypper det af ham Skrevne i en Skaal, der staar paa Alteret, bliver stundom en lille Smule af det staaende, stundom udslettes Alt. Rammer nogle Draaber fra Skaalen ham, falder en Mængde Tal og geometriske Figurer ned, som han med megen Iver trækker paa en Traad og binder sig til Prydelse om den magre Hals. *Skriveren* er Novalis's *Nureddin*. Ved hans Anslag bliver Faderen og Moderen bundne, Alteret nedbrudt.